

Бесіда

ZARZAD GLOWNY
STOWARZYSZENIA LEMKOW

* * *

ГОЛОВНИЙ ЗАРЯД
СТОВАРИШНЯ ЛЕМКІВ

ЛЕМКІВСЬКИЙ ТРИМІСЯЧНИК * РІК ВИДАНЯ VI * № 2 (19) 94 * КРЕНИЦЯ

ПРАВДИВІ ЛЕМКІ І ІХ ЧУДОВІ "LINCOLN CONTINENTAL" (репортаж з Америки)

Йонкерс. Нью Йорк. Я Лемкья, роджена в Нью Джерси. Ведучи науковий дослідження і глядаючи корені, познайомила ем ся з Лемками в Польщы і в Америці. Та іроніюм може ся здати, же -дотьмні лемківських справ - стала ем ся ліпше зорьєнтувана в Польщы як в моім краю.

Неодолга по тьм як вернула ем ся з Польщы, познала ем ся з парома молодьма Лемками, якы од недавна прожывають в Америці. Стали ся они для мя провідниками, вводячы мя до середовиска старой лемківской еміграції в Йонкерсі.

Кьм сут тоты американскы Лемкы? Як выгледат іх жытя? Як выгледат жытя моіх, недавно ту осілкь, "провідників"? Бесідуючы коротко: як выгледат жытя Лемка в великьм, "дикьм" американскьм місті?

* * *

"Fuck you (...сын)!" Турія, встеченія новоїорчкь выхылил ся через вікно свого авта і погрозил нам пяс-туком. Петро, наш молодий Лемко што провадил авто, заганувал остро, бо минул паркінг Lemko Hall, схований медже деревами і мало видочний з уллиці.

"Пробачте...я знам...пробачте...моя вина..." Петро покірні прібувал тлумачыти ся по англицкь, з лемківскьм акцентом. Новоїорчкь дале проклинал.

(продолж. на стор. 8-10)

ВИТАМЕ УЧАСТНИКІВ

XIV ЛЕМКІВСКОЙ ВАТРЫ

НА ЧУЖЫНІ

- МИХАЛІВ '94

"БЕСІДА" СЕРЕД НАГОРОДЖЕНЫХ

12 червця мило нам было репрезентувати "Бесіду" на церемонії проголошення через жірі III Конкурсу для Льокальной Пресы Йога лауреатів.

Конкурс был організуваний через IDEE, што ест скороченьом американской назвы Institute for Democracy in Eastern Europe (Instytut na Rzecz Demokracji w Europie Wschodniej). Покликано го в 1986 р. в Нью Йорку, зас одділ в Польщы о пят років пізнійше, в 1991 р.

IDEЕ - як інформує Йога програм - спомогат незалежны суспільны і політчыны рухы, помагат організаціям, котрых діяльніст служыт установліню демократычного порядку в посткомуністычных державах.

(продолж. на стор. 6)

"ОД РУСАЛЬ ДО ЯНА"

В днях 25-26 червця проведено в Зьндрановія III уж народний праздник *Од Русаль до Яна*. Організатор імпрыз - Музей Лемківской Культуры запросил до Зьндрановой і членів Головного Заряду нашого Стоваришья. Сьмпатызуючы імпрызі і спераючы ю духом (інчым нас наразі не стати), явили мы ся на місци в суботне полудне.

Найперше привитали нас обертаны вітром крыла нового (старого) вітрака, што нашол сой місце зараз при вході до музею, на против останків славного Гочового памятника. Сам газда не мал ниякой реальной можливости думати о евентуальных повитанях, бо зобрало ся уж в Йога хьжы велике число такьк тузів, якьк Зьндранова оддавна не мала шеста гостити.

(продолж. на стор. 5)

ЗОБРАНЯ ІНТЕРРЕГІОНАЛЬНОЙ РАДЫ РУСИНІВ

26 червця в Меджелабірцях на Словації проведено перше в тьм році зобраня Інтеррегіональной Рады Русинів. Взяли в ним участ: Ведучий ІРР і Ведучий Русинской Оброды Василь Турок, Наталія Дудаш - Ведуча Руской Маткы (Югославія), Василь Сочка - Общество Карпатскьк Русинів (Україна - Закарпатя) і Андрий Копча - Стоваришья Лемків. Гостьом был Генеральный Секретар Европейской Федерациі Народовьк Меншости в Канн (Cannes) Marcel Meaufront.

(продолж. на стор. 7)

НОВИНЫ, НЕ НОВИНЫ НЕ ЛЕМ З ЛЕМКОВИНЫ

● 12 мая, з участю Преньера РП Вальденара Павляка, одкрыто в Климківці водну запору. Отже, нае уж Ленковина безпосередній доступ до моря.

● 11 червця в Пряшові мало місце торжество покликания нового василиянського монастиря. Чьму посвячєня доконал Пряшівскій Грекокатоліцкій Епископ, Його Преосвященство Владьжа Йонан Гірка.

● 17-19 червця проходил в Рускым Керестурі XXXIII уж Фестиваль Культуры "Червена Ружа". Центральний бльок - маніфєстация під назвом "Посеред шьрокой рівні" проведено в неділю, третій ден фестивалю. Выступували і заграничны ансамблі.

● 1 липця в Свиднику проходил II Фестиваль Популярной Музькы Русинів. Не был ем на нин, не чьтал ем о нин - не годен ем написати о нин нич більше.

● 16 липця Kolo Lowieckie "Dzik" з Горлиц організувало в Липній (радше - в долині по Липній) посвячєня одновленої статуї Божой Матері. - Най же ласкаво стереже того великого смутку по Ленках.

● 16 липця в сандецкым скансені організувано вьставу лосянского назарского ремесла. Гости веселила капєля "Лемковины" і Проф. Рейнфус, котрий засервувал бьвшьм наступний лемківскій "принітив" в стьлю "мухы в зупі". Оповідал ем в 70-ьх (!) роках старий лосян перестрашыл ся нагнетофону.

● 24 липця в Ядьни Його Преосвященство Владьжа Адам посвятил памятник на місци де стьла рідна хьжа Св. Максима (Сандовича), канонізацию Якого Сьюд Епископів Православной Автокефальной Церкви в Польщы недавно перепровадил. Всенародне проголошєня того факту одбуде ся на торжєствах в Горлицях - 10-11 вересня біжучого рока.

Послухайте вшьткы люде лемківского роду - хто в тьм краю рідным, бідным каламутит воду. - Послухайте, може ся вам придаст того в біді - може навчьт шанувати братів і сусідів. (Амроз)

Был ем на гостині. Правда правдом - не прошено мя на ню индивидуальні, як то кажуть - задалегідь, пришол ем враз з гудакими, по повинности. Знате - гудак, як вояк, де го зьиднают, там мусит іти. Я сам - так на правду - не мусіл, але ем мал охоту, бо газдувал ем колиси без цільх сім років на тїя газдівці. Ба! Газдувал - то мало повіджене! - Корінчыл ем тот фалат з братом моім Владєком. Ходили мы в плугу, як тоты волю - аж з нас цяпкало. Доробили мы ся так, же ся сьвіт чудувал. Та завист чловеца не зна границ. Кєд ся мїцному зохце, та ся ти зосєре посєред подвїрця - і нич му не зробиш.

Памятаме добрі, же мїцны аж і цїлы народы годни выгнати зо свого і ся... но, того, посєред подвїрця. Што

МІСЦЕ ДЛЯ РЕФЛЕКСИЯ

же рєчы о малым, немїцным, якїя одникале помочы не ма. Ани срібных, ани златых, ани дзелєных. Кєбы мал - та бы перекупил мїцных і стримал їх охоту посєред подвїрця.

Але лишу уж тоты - як їх учєны люде зовут - потребности фїзїольогїчны. Кєд ем ся явил сєред гости, та дораз прискочыл гу мї газда, вручыл запрошєня з перепрошєньом " же може не дотерло". Я ся одмагал - же не взял ем окулярів, же і так ем не годен прочьтати написаного (што, мал ем ся признати же не знам по їхньому чьтати?) Але же мї гварил: "Ты важний гїст - ты мусиш мати запрошєня" і мї гварил на "ты", а в нас так гварят лем близкым знаємым, - та ем взял. Кєд ем му такїя близкїя.

Потім ем пішол за ялицу і прїбувал прочьтати оне. Знате - же ем не знал, же я такїя мудрий. Чого ем не знал, та ем ся доглупал і уж ем знал о што ходит. О што ту ходит.

Ту ходит... Ні, не буду Вам бесїдувал - доглупайте ся сами, як і я. Оповідь Вам лем - як было.

Было прєсьмїшні, сумлінї, аж глупо. Гудаків окрем нас было до бїса. Єдны перєставали грати, други зачьнали. Та што з того - кєд ніхто їх не слухал. Газда нарїкал же то за то - же окропєчні парит сонце і люде лем ся сновают і ховают по закути-нах (бо то была гостина сєред двора, на вільным аєрї) Єден зас гудак гварил мї же газда влони тьж нарїкал, але товды зас окропєчні ляло.

І ни го сьак, ни го так, як з той байкы Павловича о бабі і осли. Ци сїдиш на ним, ци го ведєш - люде ся сьміют. Так уж сут люде - і што з нима зробиш.

А може то не люде винни? Може то палїночка, котрой сєред двора было - аж землицї тяжко. Мож ся было на нїя пошпотити. А она оглупит наймїцнїшого і покєрує сьвідомїстю. І може о то ту ходит? (Петро)

★ ОНИ ★ О НАС ★ ЗА НАС ★ ПРО НАС ★ ПЕРЕД НАМИ ★ З НАМИ ★ ПО НАС ★ ОНИ ★

РОЗТРАЧЕНІ ТВОРИ ІВАНА РУСЕНКА

Думал ем же скарбниця Русенкова є уж замкнена. Же того, опублікуване, дайме на то, в "Наший Книжци" і деси там, де повело ся ні найти за чверт віку гляда-ня - то є вшытко. Неправда! Русенка, підписаного псевдонімами, або нияк не підписаного, будеде ішы глядати і находити. Найдеме го нехотячы, так - як находит ся любов. Пізріме, одчуеме і повіме - то Русенко. Русенко - вічний жартівник.

ПАН СЕКРЕТАЖ ГМІНЫ

Давно ішы, як жыл цисар, - В каждый гміні был лем писар. А тепер сут "секретаже", Бо так нове право каже.

Давно писар не мал школы, Лем звичайний был хлопина, А тепер уж, мостердзю, Мусит мати екзаміна!

Давно на рік мал десятку, Но і пару центів "збоку" - Днес што місяц пяддесятку І підвѣжка што піл року!

Секретаж, пан першой сорты, Як не віриш, смотр человеку! Курит дамскы, або шпорты, І під пахом носит теку.

Пье пиво пастеруване, Або вино "еф - малягу"! На собі на плащ гумовий, В руках носит бамбус-лягу.

Лем му дашто надторкнийте, Не тра двараз му повісти... В ументі вам пише пашпорт, Або "довуд особісти".

Сват

Ходил тот верш помедже людми, підрабляний під актуальну моду (см.ін. і версія сьпівана через Ф: Гоча в "Лемковині"), а не знали мы же то Русенко так не давал спокою "секретажови". І інчым. Під його руку, в формі писанія, ци рькуванія, трафляли свої і не свої, великы і малы, авторьтеты і... Ванючане.

ФЕСТИН В СТАРЫМ КРАЮ

Банда грає - бубен ріже: Тарбум-тата, тьрбум-тата, Уж підходят штотраз ближе Наши хлопці і дівчата.

Уж сут хлопці з Бондаровкы, Хлопці самы вьбераны: Крайкымают синьо-жолты І кошулі вьшываны.

Пришли тьж і Ванючане, Елеганцкы і шьковны - Вшытко в краткы, моцюм пане І кешені мают полны.

А дівчата стоят купом І на хлопців позерают, З котрым піде танцувати Як музыкы ім заграют.

А в буфеті стьрта бочок І фляшок зо штьрі паку... Вшытко вьпьют! Троха люде, А сут преця і пиякы.

ДЗЯДЕК

І ТАТІЧЕК

Дзядек: Цо то, моцюмпане, за чловьек?

Татічек: То ма бить, аспонь, Лемко.

Дзядек: І цо он хце од нас?

Татічек: А кце, аспонь, од нас конституцію і руску школу, а ішы такі мали клюк.

Вьпьют нашы пиво з бочок, Вьпьют пастеризуване - Мают нашы троха гроши, Мают дуже Ванючане!

Грає банда - бубен ріже: Тьрбум-тата, тьрбум-тата! Пийте хлопці пиво сьвіже, Бо підеме танцувати!

А дівчата повбераны, Кус по польскы, кус по рускы А може і з українска - Сині дресы, жолты блюзкы!

Банда грає - ех "бублчкі", Вшытко "степа" гулят-пляше! "Обертаной", "потрясаной" Уж не хотят, - бо то наше!

За жердяма стоят бабы, Уж не ідут в середину - Мают діти на наручах, То не треба ім фестину!

Декотры ся уж попили: Гриців Кузма, Ренчків Сташко Гриц з Нетребы, Пішко Филип, Уж ім танцувати тяжко.

Фецак з Границ

уж барз пякий, Уж на ціле горло сьпіват, А Лешко спід Вьсьпаны Коло жерди - лем ся кьват.

Грає банда - бубен ріже: Тьрбум-тата, тьрбум-тата! А сонечко штотраз ниже, Смотте хлопці і дівчата!

Грают польку - гусю-сую - Гулят з Горы Семан з Таньком, Демко з Гіркы взял Марусю, А Парася скаче з Даньком.

Спід Берега Кася - з братом Гриц зо млина з Федашевом, Ева з Долу з Асафатом, А Асафат з Горы з Евом.

І так далі, і так далі - Кінчте, бо уж час додому - А што было на фестині - Я не повім нич - нікому!

І я уж кінчу. А більше Русенковьж верши і рьсунків - при нагоді.

(пт)

"ОД РУСАЛЬ ДО ЯНА"

(продолж. зо стор. 1)

Вітрак, як ем спомнул, то новий прибуток в Музею Лемківской Культуры, але не найнівший. До одкрытя найнівшого акуратні мы посьпішали. Не стоїт він в еднім комплексі з інчыма объектами, а на своїм старым місци - там де ся заховал по бурях, які над ним перешли. Мал вшелеяко більше шестянич його властителі - зьндранівскы Жьци, які такой цілом родином поділили нещесну долю свого народу. Повідам - *такой*, бо остал при жыттю наймолодший член родини. Повело ся му втечы з бобівского гетта і трафити до чесных люди, Поляків, які переховали 10-літнього товды хлопця до кінця війны. Завдякы спрытній натурі нашол ся в Америці, вышол - як повідают - *на люди* і... приїхал уж як професор Самуїл Олінер одвідити рідну хьжу, стежки свого дітинства.

Акуратні - завдякы такому гостьови зьндранівске сьвато набрало блеску, рангы, стягнуло до себе реченькы тузів, адже професорови з Америки, представникови числячой ся в сьвіті культуры і не лем - належыт ся посьватити дакус більше увагы як своїм, домашнім, коханым, пелехатым Лемкам.

...А от і уж ся зачало. Федір Гоч, незмірні перенятія велькістю хвилі, витат професора хлібом і сілю і запрашат ввойти до *своей* хьжы. Входит Професор, а за ним в велькісньм порядку і запрошены гости. Коли зачынат ся робити при дверьох кісяво, пхам ся і я, а же не так тяжко мі тото зробити, находжу яке-такє місце в просторнім поміщью. Видно мя на тілко, же зауважат мя - то добрі - Віцеміністер Культуры Michal Jagiello. Захоплю ся самым собом коли ся кланят од переду, помеже головами. Та не нам коли долго перебувати в екстазі выкликаний моім самозахопліньом. Адже не я ту найважнійший, што дефіні-

тивні корьгуют подіі, які ся о хвилю розгрьвают і котры порушуют мя аж до найглубшых закутинок души.

Слово тримат Професор Олінер. Такой дослівні тримат, а радше тримают му слезы, котрых нияк не годен загажити. Бесідує по пару слів, потім уж лем по два, три слова і перерыват, стає з бесідом. Нервово глядат хусточки, але не може ани натрафити на кьшеню. Літній, білицькій як голуб Чловек, плаче як дітина...

Так! То тото найсьватійше понятя - рідна хьжа - потрафит зламаті найміцнійшого. Діє еднако під вшыгкыма географічньма шырокостями. Так плаче перед обличчом того понятя Курд, так плаче Індіанец, так плаче Єврей, так плаче Лемко. Лем же не кожда слеза має тілко шестя, жебы призерал ся ія, жебы ю дізріл міністер.

Але - з другой страны - слеза є незалежна, слеза не любит посторонніх. Видит ся мі, же в тія хвили Професор радо бы вток спосеред той гурмы люди, які зазерают до його души і пішол, зашып ся в кутику - там де напевно не раз мати гласкала го почорній ішы чуприні, сьпіва-

ла пісні о далеком, егзотичным для него краю і тихо шептала: "засний, дітино, засний"...

*

Позерал ем на Професора, коли сідили мы уж на видовни зьндранівского мініамфітеатру. Думам же радше куртуазійні смотрил на сцену. Думками дальше хьбаль ходил по стежках босого, напреду, дітинства.

Мі зас, смертельникови, подабал ся тогорічний праздник *Од Русаль до Яна*. А найбарже хьбаль выступ дуету жьдівскых артыстів зо Львова. Не был то репертуар з *Гушляря на даху*, віяло од него несамовитым смутком - але ці ачи смуток не є найкрашій?

Бесідувал ем з людьми о зьндранівськым сьваті. Особливі в контексті зо ждньском Ватром, хвалили го. Хвалили і такой обавляли ся - жебы не пішла тым самым шлідом, жебы не стала восточным базаром.

Дякую Пана Гоч за запрошьяня. Выбачте за невьвязаня ся з обітниці. Може буду мал ішы нагоду поправити ся даколи. Што зроблю з великом приемністю.

Мурянка

М.Костів - Чья то рідна хьжа? (Радощці)

З ВІЗИТОМ В ПАНА МІНІСТРА

Ци ден 1 липця 1994 рока запише ся в жытю Стоваришыня Лемків, кед уж не златыма, та хоц кольоровыма буквами? Таке зьвіданя задавала соя, таку надю плекала наша делегация, яка спомненого дня принята была в Міністерстві Культуры і Штукы через Підсекретаря Стану, П. Міністра Міхала Ягеллу.

По должезным лемківськым Рамадані забесідувано з нами шьро, так як повинно ся бесідувати з громадянами своей державы. Пан Міністер власныма устами обіцял і тым Лемкам, котры чуют ся Лемками поміч. Таку, з якої за пят років корыстали вшыткы інчы народовы меншости Річпосполитой Польской, а якої лишены были лем мы - непокорены вільнодумці.

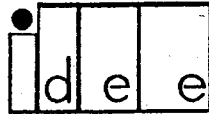
Перекладаючы тото на комунікатывний язык, выглядало бы то шлідуучо: отримаме грошы на выдання вшыткых книжок, які лем (готовы до друку) представиме; *Besida*, так - наша *Besida* од нового рока буде дотувана через МКІШ, так як дотепер *Наше Слово*, як часописы білорускы, литовскы і інчы.

Ци таку радіст, кед бы ся сполнила, ци такіа ден, кед бы ся записал - не озлатити? Ци не была бы то нобілітация нас - на порозі новой демокрації сьвідомо призначаных на касацию?

Повідают - не хваль дня перед заходом сонця. Прото і я, як видите, ставлям зьвідувальны знакы, обертам ся в сфері надії. *Надія* - як зас повідают - то *matір бортаків*. Але преці жыти ся без ней не даст. Ано! Будеме видіти...

Ага! Был бым призабыл. Пан Міністер обіцял іды прихати до Михалова на Лемківску Ватру. Ци тота візита буде потверджыньом надії? Ци ей брак не буде такым потверджыньом? Ано! Будеме видіти!

Петро Трохановскій

Instytut na rzecz Demokracji
w Europie Wschodniej

przyznał
redakcji gazety *

Besida

nagrodę trzeciej kategorii

w III edycji KONKURSU DLA PRASY
LOKALNEJ

Dyrektor IDEE

Monika Agopowicz

Koordynator Programu

Krzysztof Jaszczolt

Warszawa, 12 czerwca 1994 r.

"БЕСИДА" СЕРЕД НАГОРОДЖЕНЫХ

(продолжыня зо стороны 1)

О ранзі Конкурсу сьвідчыти може листа запрошених гости, репрезентуючых такы інституції і установы, як: Biblioteka Narodowa, Centrum Prasowe dla Europy Srodk. i Wschodniej, Ministerstwo Kultury i Sztuki, Fundusz Wspolpracy PHARE (од котро-отримали мы дотацию на II Конгрес), Gazeta Wyborcza, National Endowment for Democracy (Вашынгтон), Uniwersytet Jagiellonski, KUL і інчы.

— Почесны грамоты вручала Дыректор, IDEE Пани Моника

Агопсовіч. Церемонію провадил незмірні сьмпатывний Пан Кшыштоф Яшолт. Коли выкликал *Besidu* і доповіл: "mniejszosc nagrodowa Lemkow na sali zorwali ся ци не найбільшы оплескы.

Як річову нагороду, Редакция "*Besidy*" отримала друкарку атраментову з опрограмуваньом.

Раз іды дякуеме Організаторам Конкурсу. Тішыме ся барз і віриме же найближша *Besida* буде дуже крашша під взглядом едыторськым.

Ярослав ВОРГАЧ

* ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЬНЯ ЛЕМКІВ * * * ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЬНЯ ЛЕМКІВ *

В РУСИНІВ ЗА ХЫРБЕТОМ

Реляція з побыту
в Меджелабірцях

Задзвонил до мя Ведучий нашого Товаришья - ци бым ся з ним не выбрал автом на Словацію, бо ма в Меджелабірцях стрічу Інтеррегіональной Рады Русинів при okazji XXXII-го Фестивалу Культуры і Спорту.

Я мал урляп плянуваний аж на липец і товды ем ся выбрал в горы з родином. Но, але в Меджелабірцях на фестивали ем ішы не был, то приспішыли зме зо женом наш выїзд о тьжден. З Ведучым мали зме ся стрітити або в Креници в пятницю в вечер і ішы перед выїздом обесідувати декотры справы, або на граничным переході в Баврвінку, в суботу рано.

Вышло нам в суботу рано. На граници прешло нам без векшых проблемів і кусьцьок з опізніньом доїхали зме до Меджелабіреца. Закватерували зме ся в готели завдякы Русинскій Оброді - за што ім сердечне *Боже залпат*.

Стрічу Інтеррегіональной Рады Русинів преложено на неділю рано і з того взгляду в суботу по полудни поїхали зме з Андрийом Копчом ішы раз до Польщы на сьвато *Од Русаль до Яна* до Зьндрановы, де Ведучий был запрошений. З того взгляду не виділ ем першого дня програму, а был интересуючий, бо зреляционувала мі го Євгенія Мерена - Ведуча Кружка СЛ в Хоцянові (і такой моя жена). Выступувал м.ін. польскій ансамбль *Ходовяци* з Жешова. Другій ден зачал ся од "походу" - як бы зме то з польска назвали - в на родных строях, з прійспівками, музёком і танцями. Было то для нас штоси нове, барэ ся мі тото подабало.

Перша част другого дня - неділі зачала ся од выступів наймолодшых, але я найперше не міг ся натішыти видоком амфітеатру. Чудивий объект. Великій, зо зеленом гором в тлі - і жаль ся мі зробило, же ту, на Заході

не мае не лем амфітеатру, але навет ани горбочка. Другій раз жаль ся мі зробило, коли ем виділ малы діточкы з підставовых шкіл, які выступували в ріжных ансамблях. Од сьпівочьх по драматичны. Наши діточкы тіж ходят до шкіл, але не до своїх... Не зробиш выступу лемківской группы, коли ес еден в клясі. Тильо ест діти в польскых школах - а як бы іх не было. Проклята Акция *Вісла*. Як трудно нам, ту в Польщы, творити дашто свое. Як нас страшні доля покарала. Того Полякам не годен забыти - і не годен о тым молчати!

Выступы діточок, шторааз старшых, были чудовы, аж і пришло до цілком "дорослых" ансамблів, в тым знаного і нашым Михаловянам - "Зарубы" з Нягова. Барэ ся мі тота перша част другого дня подабала. Другой части юж ем не здолял обізірті, бо наш Ведучий мусіл вертати до Польщы.

Сонце нам гріло през цілы два дни нашого побыту в Меджелабірцях. Перший раз был ем в тым містечку три роки тому, на Першым Сьвітovém Конгресі Русинів. Барэ мя приємні довды заскочыл красетний Дім Культуры. Не знал ем, же мают ішы такія крас амфітеатр.

Дай Вам Боже миль Русины вшыткого найліпшого, а Вам Русинска Обродо сердечні дякую за гостину. Мали зме ся вшыткы добрі і будеме мило споминати Меджелабірці.

А для нас які внескы? Мусиме хоц кусьцьок дашто збудувати в тым нашым Михалові і мусиме найти якісу методу нато, жебы зме, жебы наши діти могли быти частіше разом. Жебы могли творити такі ансамблі як в Меджелабірцях. Не знам як тото зроби, але треба. Думайме. Глядайме можливости. Преці так не можеме сідити і смотрити як нас фрас бере. Не можеме безсильні смотрити - як зышают ся пляны тьх, што нас прирекли на затрачья...

Треба думати о лемківскых кольоніях для молодшых діти і обозах для діти старшых і молодежы. На тьх кольоніях і обозах треба провадити ансамблі пісні, танця і драматичны. Е то єдина можливість діяльности того тьпу як на Словаціі в школах. Треба тіж на тьх кольоніях і обозах провадити язьковы курсы. Е то якіся можливість і шанса - надія.

ЯРОСЛАВ ГОРОЩАК

ЗОБРАНЯ ІНТЕРРЕГІОНАЛЬНОЙ
РАДЫ РУСИНІВ

(продолж. зо стор. 1)

Поінформувад він зобраньх о замірі пошырїня той організації, котрых представником был бы Др Василь Турок.

Європейска Федерация Народовьх Меншости за головну ціль ставлят собі спїлпрацю народовьх меншости на грунті язька, осьвіты, культуры і економікы.

Другом справом о котрий бесідувало ся на Раді, была інформация представників Руской Маткы о приготівлїнях до III Сьвітowego Конгресу Русинів. І так - одбуде ся він 27-28 мая 1995 рока в Рускым Керестурі (Югославія). Кажда делегация мае рахувати 10-12 осіб котры будут обрадувати в комісіях, бо такія головні характер буде мал III Конгрес.

Вкінци - третя част зобраня Рады была звязана з єй днешніма справами, як тіж з єй наступным зобраньом, котре одбуде ся під конец жолтня 1994 р. в Барднівскых Купелях.

АндКоп

ПРАВДИВЫ ЛЕМКЫ І ІХ ЧУДОВЫ "LINCOLN CONTINENTALY"

(продолжыня за старона 1)

Петро і яго товариш Васко мешкают разам з біложолта-чорным котом в тыповым малым мешканю в ценці Манхатану. Оба сут шыткыма брунетами. Выхали з Польшы в камуністычных часах не хочачы служыці в вйску. Ясноволосий Юрко, сідячий попри мі на заднім сідыску, мае подібне минуле.

* * *

Скорше, в мешканю, повіла ем: "Не розумію. Ци новояорска русинска суспільніст складат ся лем з кавалерів котры втекли перед польском арміям?"

Всьміхнули ся.

"Тераз ситуація ся змініла, але втвды не барз здорово было служыці в польскым вйску. Не знатя што ся там могло придарыці".

"Тяжко найці русинску суспільніст на Манхатані. Товаришают ся радше в ріжных релігійных спільнотах, ... в словацкій, украінскій. Сут розшмарены. Тяжко ся довідати - з кым, з чым ся ідентіфікуюць. Мы бы рады навязати з нима контакты."

"Але кед неэ зорганізуваной русинской суспільности на Манхатані, як сте ся позналі?"

"Зналі мы ся уж в Польшы" - одповідат Петро.

"Ци не чуєте ся самітны, ту - на Манхатані? Як утрымуе контакты з лемківском суспільністю в Польшы?"

"Чытаме ріжны газеты - *Народны Новинкы, Русина, Бесіду...*"

"Дістаеме з дому листы..."

"Бесідуеме з людми, котры приїджают з Польшы..."

"Неэ для нас в Польшы можливосты..."

Тота выповід мене зачудувала. Повідам:

"Але без документу громадянства, далеко од дому - яку мате будучніст в Америці? Вы барже потрібны лемківскій суспільности там, в Польшы, нич ту - ци не так?"

"Я думам вернути до Польшы, може за рік" - одповіст

Васко. Він тихій і рефлексіыйніый. Довідала ем ся пізнійше же хце быці священиком. Судит же народовы справы не маот місця в церкві. "Мусят мати", ствердит Петро, "...штонайменьше в однесіно до ужываня лемківского языка на Службі Божій." В дискусіі не переконуюць Васка.

"Я мам зелена карту (засвідчэня громадянства)..." - гварит Петро в одповіді на мое зьвіданя ци мае будучніст в Америці. Мам вражыня, же яго натура ест найбарже зближена до америцкой. Він бесідливый, енергічний, свобідный.

Припоминам сой, же пізнійше, в авці, зьвідала ем ся го ци любит Нью Йорк. Не годен был собі вьобразыці жытя в інчым місті Америки. "...НьюЙорк ест дикій, чудовый, унікальній - єдиний в своїм роді." Петро заложыл власну фірму і пару років тому купил ужыване авто - старшій модель, масьный і солідный як чолг. "Таке велике авто ест потрібне, жебы пережыці рух самоходовый в НьюЙорку", стверджат Петро. Спостерегла ем, же моя мама - Лемкыня тіж барз любит масьны, великы авта, аж і купила сой нівшій модель такого як мае Петро. "Ци то значыт, же вшыткы білы властители Lincoln-Continental-ів сут оселеныма ту Лемкамі?" - застанаўлям ся по тихы.

Бесідуочы о свой будучност в Америці, третій товариш, Юрко, меньше певный од рэшту. Ані не хце вернути до Польшы, ані не на америцканского громадянства. Хціл бы підняці од нова студіі. Барз добрі бесідуе і пише по англицкы. Наразі ест кельнером і глядат можливосты отриманя громадянского статусу.

* * *

Приїджаме до Lemko-Hall перед другом по полудні. Будынок стоіт на бетоновым циплю медже улицями, але

окрыжэня дэревами. Тихо ту і тепло. Пару осіб стоіт при бічных дэрях. Проходит якысе прыняці.

Lemko Hall ест власністю Карпаторуского Американского Центру. Колісі одбывали ся ту зобраня Лемко-Союза. "Організація тота мала орьентацію барз прокомуністычну, про-руску (великоруску) і зразила до себе молодше пколіня американскых Русинів" - тлумачыт Юрко. "Тоты, котры ідентіфікували ся з Рускыма - николи не віділі Рускых, не бесідували з нима."

Чытам спис годин урядываня вьвшений (при головных дэрях: "*Будынок ест отворений 7 дни в тыжні*" - ознака розумовой прытомности!!!

"То неправда", інфармуе Юрко. "За мало люди корыстат з будынку. Тераз одбываюць ся ту лем весіля, хрестины, річніці і подібны торжества..." Смотрю догоры на триповерховый будынок - гарда стара нозьюрска каменіца з 30-ых років вьглядат смутно і самітні. Входиме до середыны і стоіме в ценці великой салі з лякеруваным паркетом. Через вікна міцно сьвітит сонце. Ту тіж тепло і тихо, чуці лем далекій шум авт на тракті. "Ту приходілі зобраня Лемко-Союза", повідат Юрко. "Тераз приходит пару старшых осіб..."

* * *

Пан Ваньо ест середнього віку і бесідуе по англицкы з добрі нам знаным акцентом. Находиме ся в малій пивніці, слабо осьвіченій. В шафах і картонах лежат книжкы роками выдаваны через Лемко-Союз. *Карпаторускы Народны Календарі, 1948, 1956, 1962, 1975... Наша Книжка, Історія Лемковины*

"Будут вьшмарены" - гварит пан Ваньо. "Потрібне для них місце. Уж дуже книжок ся вькыршыло. Вьношу і роздаю людям. Забер пару книжок зо собом. Дам ти пуделко. Знаш дакого, хто бы іх хціл мати?"

"Знам в Польщы дуже такых люди!..."

"О, на жаль, то барз дорого коштує выська за границу!"

Выходиме з темной, холодною пивниці до горячого, ясного дня. То як перехід через тунель в часі. Коротка візита в минульм, котрого за пару місяци може уж не буде...

* * *

Тымчасом приготавля до сьваткуваня хрестин в ідальни на першм поверху ідут цілом паром. Пару жінок в ріжнім віку накрыват столы. Будинок помаленьки вертат до жытя. Люде сидят в малым барі коло ідальні. Бар выгледат тыпово по америцкы: телевизия, американска фана завішена на стіні, реклямы пив і алкоголь. Є лем една основна ріжниця: ту клієнты бесідуєт по лемківскы.

Ваньо Р. єст молодым інжинером, роджєным в Польщы. Выхал коли мал 3 роки. Його жена тіж Лемкыня, з Польщы выхала пізнійше. Познали ся в Америці.

"Я єм часто еміграційной фалі 60-ых років", тлумачыт Ваньо. "Прихали мы до Йонкерс, бо ту єст работа і велика лемківска колонія."

Бесідуєт му, што приемні заскочена єм фактом, же вшыткы бесідуєт ту по лемківскы. Сподівала єм ся же они ся ту скоро засимілювали і затратили рідний язык. Бесідуєме на тот темат. "Жінкы скорше ся асимілюють нич мужчыны. Приїжджают, видят як жыют Американці. Хцут мати жытя ліпше, інтереснійше, выгіднійше, нич можут мати з нашым... Не знам ци така інтерпретація єст слушна, але так єст."

До якой церкви ходит Ваньо Р. і ци може мі дашто повісти о духовным жыттю Його суспільност?

"Ходил єм найперше до Руской Православной Церкви. Але застанавляли ся там, ци маюť сьваткувати Рождество Христове 25 грудня ци 7 січня. Одышол єм до Карпаторуской Православной Церкви" Далє зас тлумачыт: "Люде поділены сут медже 4 Церкви."

Ци то сут наслідства поділів свідомостьовых? Ваньо уважат же так.

"В Рускій Православній Церквы переважают стары русофілі, в карпаторускій о зауженій карпато-русинскій сьвідомости, в Словацкій Церкви Східнього Обряду - зословакізуваны, а тоты о українскій орьєнтації тримают ся Украинской Католицкой Церкви... Ци дахто в Польщы буде чытал тот допис?"

"Хьбаль так", повідам.

"Знам же нашы люде жыют там в великым конфліктах з причыны віроісповіданя."

"Так."

"Но, то напиш, же то не єст, же то не повинна быти велика справа. Мої родиче были грекокатоликами, а я православний - і што? Мы не привязуєме до того вагы."

Не могу ся стримати од заданя такому быструму і охочому до бесіды знайомому ішы остатнього зьвіданя: Кым сут члены Карпаторуского Американского Центру?

"Маме близько 200 членів, в тым 20-30 люди актывной кадры. Повіл бым, же даде 60% єст недавньма імігрантами і 40% - ту роджєны."

"А язык?"

"Більшист добрі бесідуєт по лемківскы."

Всьміхам ся на Його безпретенціональну, непосредну реакцію на мою дотепливист, реакцію так одмінну од тых, котры стрічали мя серед Лемків в Польщы. Чудом Америки, думам, не єст єй богацтво, - чудом Америки єст єй вільніст, брак історичных ограничынь. Але тотя вільніст куплена єст за затрачыня історичного минулого.

Ци то слушна выміна? Свобода за історію?

Ци Ваньо Р. міг бы розуміти тот істориозофічний дилемат?

* * *

Антон, днес сполняючий функцию бармана, єст в віку двадцетьох років. Лемківского походжєня, роджєний в Америкі. Тєраз має перерыву в праці і єст тыповий

америцкій полуденок: велику порцію *gostbifa* з яринами і компєрами. На перше даня была домашня зупа, звєрена через жену Ваня Р., котра працює в кухні.

Ци Антон бесідуєт по лемківскы?

"Мусіл єм. Мої дідове бесідували лем по лемківскы. В школі бесідувал єм по англицкы, дома по лемківскы. Мія брат бесідуєт слабше, бо мал меньше контактів з дідами."

Отец Антона тіж працює в Лемко-Голу. Антон тлумачыт: "Не заводово, лем жебы двєри Лемко Hall не остали уж цілком замкнєны." За момент додає: "Чую ся ту в себе, медже своїма людми, знаш? Знам вшыткых і они мя знають. В інчых барах завсе ся найде ідиота, котрий спровокує бурду."

"На початку - гварит Антон - люде были бідньма, сьвіжьма імігрантами. Не стати їх было на дїм, мешкали в выдїятых мешканях. Тримали ся разом. Мали таке етнічне гетто. Вшыткы на тій улици я 60 - 70-ых роках были нашы. Але кєд доробили ся маєтку, не треба было дале тримати ся в купі. Заінтерєсуваня особисты ци родинны стали ся важнійшы од народных."

Ци Антон має лемківске дівча, а може уж жену?

Сьміє ся

"Ішы єм не женатий. Ходжу з дівчатми американськыма і лемківськыма. Добрі бы было кєд бы США была Лемкыньом, але не є то остаточний ваурунок. Зрештом, такых справ не даєт ся контролювати."

Што Антон знає о выдїарїнях в рідным краю?

"Працюю, ходжу до університету, мам невольо часу, але чую нераз дашто од вітця. О ріжным ся бесідуєт ту, в барі."

* * *

Тєраз бар єст переполнений, дуже люде єст тіж в ідальни. Зачало ся хрестинне принятя. Вшыткы ідыт, пьют, бесідуєт, роблят знимкы. Коло бару грат тєлевизия і музька, але біль-

шист люди не звертат на то уваги.

Входжу до ідальні, де сидит більше як 59 осіб. Коло двері стрічам ся з Таньом, двадцетліньом зграбном, гардом дівком в білым міні. Вродила ся в Америці. Ходит до Карпаторуской Православной Церкви. Бесідує по лемківскы.

"Родиче мя навчыли. Повідали мі же то важне знати рідний язык."

Приходить до Лемко-Голю на забавы. "...часто! Особливі осіно і во сьвата."

Чи Таня привязує вагу до того, жебы мати хлопця Лемка?

"Так. Кед піду, дайме на то, з Італіяньцом на лемківску імпрезу, не чує ся він як в себе дома, може не подабат ся му музэка?" Родина, уважат Таня, то серце лемківской громады.

Чи Таня ест сьвідома выадрінь в рідным краю?

Смотрит ня мя непевні.

Вьясням, видячы ей констернацію: "...то значыт, ци дашто знаш о Лемках в Польщы?"

"Так - одповідат - отримуеме листы. Люде взаімні интересуют ся собом."

* * *

При барі нарастат шум.

"То ест, тыповий лемківскій стиль дискусиі - тлумачыт Юрко, спожываючы полуденок. - Каждый має два пива і десят поглядів."

Старам ся не звертати на того уваги і зосередити ся на своім смачным полуденку. Та вопри мі стоїт пару осіб і мимовільні слухам їх дискусиі. Молода пара з Польщы має двое діти вродженьх в Америці. Дали їх до українской школы. Сут горды з того, же их діти бесідуют по українскы і сут актывны в українскых молодіжних організаціях. Нее лемківской організації де мож бы післати діти.

Юрко тіж наслухує їх розмовы і коментує: "Імігранты

прижджают до Америки і українска спільнота уж же на них, жебы выполнити вшыткы їх потреби: языкowy, школы, забавы, товариство... Дає ім уж комплетні уформуваній язык, народову ідентьніст, літературу, суспільне жытя і, тераз навет, - незалежну вітчэну. Легко ім ест - так просто - взяти тот, уж приготовлений лакунок. Але дальше сут непевны. Знают, чуют серцьом, же не сут Українцями, а Лемками. Так на правду - они глядают..."

* * *

Вертаме назад з Йонкерс на Манхатан, де я можу зімати автобус до мойого дому в Нью Джерси. Юрко і Петро застанавляют ся над том модом паром і доходят до внеску, же треба бы было заложыти даяку нову лемківску організацію. Зьвідую: Ци то реально можливіст?

Юрко гварит саркастычні: "Вшыткы декляруют - 'Так, мы вас любиме, молоды і красны - зорганізуйте дашто, мы поможеме!' І мелюдраматычні двигат догоры руки. Та нич мала ем можливіст засьміяти ся, наш кермич Петро, смотрячы більше на мене як на улицу, перерыват:

"Ні! Будут помагати! Поможут! Мают пінязі... Дуже ест такых загубленых люди, котры глядают. Асимілюют ся, але деси глубоко в серцях не забывают же сут Лемками. Українці підсьміхуют ся з нашої одмінности. Лемкы того чуют і знают же сут інчы!"

* * *

Коли нарешті дожджам домів, ест уж темно. Руки болят мя од двиганя тяжкого пакунка з книжками.

"Што? Більше книжок?" - зьвідую реторьчні мій няньо, уж привькнений до того. "Но, та оповідж, што ся там днес діяло..."

СУСАННА МИХАЛЯЦКІ

* ПОЛЕМІКЫ * ПОЛЕМІКЫ *

Редактор "Бесіды" - Крениця

Прошу Вас, редакторе, о выдрукуваня того короткого листу в лемківскым тримісячнику "Бесіда".

ПАНУ КРАСОВСКОМУ - ОДПОВІДАМ

Прочытал ем в "Нашым Слові", - Нр 21/94 - Вашу "промову" в справі книжки "Rapsodia dla Lemkow". Хочу Вам одповіст коротко.

В нашым селі был такія звьнай, же як дахто телепал неправду, та му повідали - "погадай собі до мішка". І я гварю Вам то само. Нателепали сте п. Красовскій, а забыли сте о тім - же як бы не Лемкы, то не было бы і "Нашого Слова" (де бы сте товды писали?).

Пане Красовскій, не інтересує мене Ваш погляд і Ваше писає в "Нашым Слові" о "Rapsodii dla Lemkow", а рецензий то я нам парунадцет; од професоріф, ту - з того краю. Вы для мене не партнер до дискусиі, бо оба жыєме в інчых краях і Ваш погляд я трактую як погляд "іностранца", котрий не зна што діяло ся або діє в інчым краю. Зато Ваш погляд не ма для мене жадного значьня. Згаджам ся з Вами што до єдного, де написали сте - єден раз правду - в остатнім слові. Так, п. Красовскій - я ту остану яко ЛЕМКО - РУСИН і не важне, ци Вам ся того подабат, ци ні. Вы сами пишете: оба ходили сме до семінарі в Креници - час скоро летит - старієме ся, а чым більше мене років, тым слабшій розум. А Вы од мене старшы.

Як з Вашой "промовы" выникат - може лпше буде як возмеме ся за годівлю кроликів.

ЯРОСЛАВ ЗВОЛІНСКІЙ

Дітям вы позволили роснути - як дикому дереву в лісі.

Александр Духнович

З БЛИЖНЬОЙ ЗАГРАДКЫ * З БЛИЖНЬОЙ ЗАГРАДКЫ * З БЛИЖНЬОЙ ЗАГРАДКЫ

НОВЫ ЛЕМКІВСКЫ (І НЕ ЛЕМ) ЧАСОПИСЫ

Рік 1994 виявил ся плідным на поли часописменництва. В нашым культуровым кругу взріло світ аж 5 новых часописів. Призріяме ся їм і спрібуяме оцінити. Адже так:

"ЗАГОРОДА" - видає Суспільна Рада Музею Лемківской Культуры в Зьндранові. Ведучий редактор Володислав Грабан. Выдання зощытового формату А5, але має аж 42 сторони. Кольорова окладинка. Матеріялы друкуваны, як інформує сам часопис - на українській мові, по польскы и на лемківскі бесіди.

Найбільшым плюсом выдання є едьторска сторона. То перше лемківске писмо в Польщы з кольоровом окладинком. Великым плюсом мож окріслити його змістову сторону. Матеріялы інтересуючы і різнорідны. Справлят то без вантпливости трьомовніст писма. В такых обставинах легше є і буде найти дописувачи. Дакус слабшым пунктом є сторона языкова, коли ходит о лемківскы тексты. Навет трактуваня лемківского яко бесіды, а не языка - не звільнят од обовязку поправности - на што звернено увагу (нарешти!) в остатніх номерах *Нашоє Слово*.

Беручы вшыткы за і против переважают - за. Писмо добре. Лем чытати. Жычме творцям легкых крыл, а выдавці дальшых дотаций на едьторску професіональніст.

"ДЗВОНИ ЛЕМКІВЩИНИ" - часопис Крайового Товариства "Лемківщина" в Україні. Ре-

дактор Петро Сорока. Выдання газетового формату А3, 4 сторони друку, передвиджене - здає ся - як місячник. Матеріялы друкуваны в більшости по українскы. Лемківскы тексты писаны середовисковима діалектами, залежні од автора.

Долю Лемків в Україні добрі знаме і належт лем схылити перед нима голову - же в такых обставинах старают ся припоминати о своїм лемківськым родоводі. Заховали більше нич в тій тюрмі народів мож было заховати. По 50-літній такой каторзі стати з клячяня ся уж дочыста не даст, хоц нееден потихы (знам тото з численных бесід на Ватрах із інчых контактів) мріє о тым.

Першы два примірники *Дзвонів Лемківщини* купил ем на Ватрі в Ждьни. І буду ся старал заперенумерувати выдання. Бо вартат. І Вам подаю адрес: м. Тернопіль, бульвар Т. Шевченка, 21.

"ГОМІН" - українскій двотыжденник формату А4, 12 сторін. Редакторы - Роман Галан, Анатолій Кобеляк, Стефан Мігус.

Звьідате може - а якіи то має звязок з лемківском справом? Но, наразі не ма, але знаючы склад редакторів котры працювали в *Нашым Слові* дуже, дуже (в випадку П. Кобеляка - 30) років і не мали в собі фальшьвости, не были опануваны алергіюм в однесью до лемківских справ - мож ся сподівати, же кед будут писати о Лемках (бо о Лемках не писати ся не даст), зроблят тото чесно.

Жычме їм - жебы їх Гомін чловеца душа принимала милослучні, з радістю. Для "старого" редактора газета - як дітина. Най же їм буде послухняча.

Наша Газета ... То графіку сьоме мим ітн.
Бо ономі і днм імо заськьтв ...
/І. Русько/

Наша Газета • Номер оподковане • мін 1994 рік

"НАША ГАЗЕТА" - видає Кружок СЛ в Лігници. Редагуют: А. Барна, І. Дзядик, Д. Русинко, Л. Возняк. Формат А4, 8 сторін. Друк машыновий, одручне писмо і одбитка ксеро з іншого выдання.

О стороні технічній і не лем - не буду занимал становиска. Перекажу лем подію з жытя Марка Твена, великого жартівника. Адже, пришол до него молодий автор і просил оцінити твір. Твен прочытал і повіл: *тото опубликуеш з поводжыньом за 20 років, коли будеш знаний, але наразі мусиш написати дашто ліпше.*

Та - старати ся треба, нияка работа не ганьбит, особливі коли робит ся шьро. Я мал такого сусіда, што кед іхал з Геесу і взріл на дорозі кавалец дрітика, та сперал коні і брал го домів. В обьсто вшытко ся придаст. Робте - будеме мати більше.

*

Чул ем о новій лемківскій газеті, яку выдают вроцлавскы студенты. Пришлийте до фраса - най ся порадуу.

(пт)

Поміч на выдавництво
і внутрішні потреби
Стоваришья Лемків
(листа офіродавців)

350. Габура М. (З.Г.)	40.000
351. Габура І. (З.Г.)	40.000
352. Дичко С. (Польк.)	100.000
353. Шавлюк М. (Розд.)	100.000
354. Гамбаль Б. (Кр.)	90.000
355. Дігель С. (РФН)	659.000
366. Слота Я. (СВ-ва)	100.000
367. Дзюбинскій Р.	1.000.000

Вшыткым Офіродавцям -
лемківске "Боже заплат"

Конто Головного Заряду СЛ:

PKO Legnica

Nr 39518-75893-132,

з доп. "Pomoc na wydawnictwo"

